

"מה'יחידות' הזו יצאתי אחר. כל לבטיי וייסוריי נפתרו". קווים לדמותו הנדירה של בונה ומנהל 'בית ר

שמואל

במוצאי שבת חול המועד פסח אשתקד התקבלה הבשורה המרה כי ביום שבת קודש, י"ז בניסן, נתבקש איש החינוך הנודע והעסקן הוותיק הרה"ח ר' שמואל הלוי חפר ז"ל לישיבה של מעלה. הידיעה הזו היכתה בהלם וביגון את קהל חסידי חב"ד בעולם כולו ואת רבבות התלמידות שגדלו וחונכו על ברכי המוסד המפואר שהוא בנה, ניהל וניווט במשך כ-60 שנים, עד לפטירתו. למרבה העוגמה, ההמונים שביקשו לחלוק לו כבוד אחרון ובכך להביע משהו מן ההערכה העמוקה שרחשו לו, לא יכלו לעשות זאת, בגלל הסגר ההדוק שכפתה באותם ימים הקורונה על ארצנו. הם נאלצו אפוא ללוות במחשבה ובהמיית לב בלבד את נשמתו הגדולה עת עשתה את דרכה מעלה, אל המקום המיוחד השמור ללא ספק לאותם יחידי סגולה "שעוסקים בצורכי ציבור באמונה". יהיו הדברים הבאים גל עד קטן וסמלי למסכת חיים מופלאה, גדושת עשייה בלתי פוסקת, רוויית יראת שמים חסידיית אמיתית ורצופת מסירות נפש אין סופית של חייל נאמן בשירות הרבי

בקה' וממובילי העסקנות החב"דית בארצנו הקדושה

בדורות

'ממלכת נשים' בארץ הקודש. הרב חפר ז"ל על רקע מכללת 'בית רבקה'

פ

סירה של אישיות בסדר גודל כשל החסיד הגדול הרב שמואל הלוי חפר ז"ל, מעמודי התווך של חב"ד בארצנו הקדושה בדור האחרון, ומי שבנה וניהל את מכללת (סמינר) בית רבקה ואת בית הספר העל יסודי שלידה, הינה בראש ובראשונה אבדה קולקטיבית. חב"ד איבדה את אחד מגדולי עסקניה ובונה. האיש שבכ-60 השנים האחרונות עמד בחזית בצמתים המשמעותיים ונטל חלק מרכזי בביסוס והתפתחות חסידות חב"ד ומוסדותיה ובהשמעת קולו של הרבי באין ספור נושאים ותחומים.

אולם במקרה של הרב חפר, זוהי לא רק אבדה בעבור חסידות חב"ד ככלל. זהו גם 'אָבֵל יחיד' בעבור רבים רבים - התלמידות (והתלמידים) שהתחנכו אצלו במשך עשרות השנים ואהבו והעריצו אותו; המורים והמורות שעבדו תחתיו; השלוחים והעסקנים בארץ ובעולם אשר פעלו עמו ולצידו בענייני העסקנות השונים; אישי הציבור הרבים עמם פעל לאורך כל שנות עסקנותו ונשבו בקסמו; וכנראה - בעבור כל מי שהיה איתו בקשר.

בחודש אלול תשע"ט, כחצי שנה לפני פטירתו, התפרסם ב'תחינו', הביטאון הנהדר של 'ועד תלמידי התמימים העולמי', ראיון ענק עם הרב שמואל חפר. למעשה מדובר ברצף של ראיונות אשר נערכו לאורך כשנה וחצי ולאחר מכן נתפרו ליריעה אחת גדולה. התוצאה: 30 עמודים מרתקים ומעוררי השתאות, אשר פתחו לראשונה צוהר של ממש לחייו ולמפעליו הכבירים של הרב חפר.

עורכי הביטאון סיפרו לנו, כי בתחילה סירב הרב חפר לכל עצם העניין, שכן כל ימיו נמנע מפרסום אישי ואף סלד ממנו. ורק לאחר מאמצי שכנוע רבים שהופעלו עליו, התרצה. עוד הם הדגישו בפנינו, כי אפילו היריעה הרחבה הנ"ל לא אפשרה להם להציג את מלוא היקף הדברים אליהם נחשפו מפיו של הרב חפר ז"ל.

אנו אסירי תודה לעורכי 'תחינו' על שאפשרו לנו להתבסס בכתבה זו על הפרויקט הגדול והחשוב שלהם, תוך ציטוט קטעים נרחבים ממנו, כמו גם מתוך כתבה נוספת שפורסמה על ידם בשבועון 'כפר חב"ד', מיד לאחר פטירת הרב חפר ז"ל.

בראותי את מסירות נפשם של השלוחים ואת מצבם הכלכלי הרעוע, החלטתי שדי לי במשכורת הסוכנות, ואת יתרת הכסף נתתי מדי חודש לר' שלמה

זיקה משפחתית לחב"ד

הרב חפר נולד בכודפשט שבהונגריה, בי"א במנחם אב תר"צ, להוריו ר' אלעזר ומרת גולדא ביילא גרובר ז"ל.

אביו נולד וגדל בעיירה דרוהוביטש, ואמו בעיר זאלקווא - היכן שהדפיסו את ספר התניא עוד בימי אדמו"ר הזקן". לאחר נישואיהם עברו להתגורר בעיירה ברוד. "זו הייתה עיירה בה התגוררו שני גדולי עולם - הבעש"ט הקדוש התגורר שם במשך זמן, וכן הסבא שלי - ה'נודע ביהודה', אשר אני דור תשיעי בן אחר בן ממנו.

הבית היה בית 'כלל חסיד', אך כבר בקרב בני משפחתו היה ניצן של זיקה חב"דית. "כאשר אבי ז"ל שמע שאני מתקרב לחב"ד, סיפר לי שדודו היה 'יושב' אצל הרבי הצמח צדק. שמו היה אלעזר, כשם

אבי, אך את שם משפחתו איני יודע. בעודו אברך צעיר לימים, כבן 18, נסע אל הרבי הצמח צדק. רעייתו בת ה-16 הייתה מהעיירה דרוהוביטש, וכשחילקו מחדש את מדינת פולין, אחרי שנת תר"ח, הם חזרו לעיירתה. בעלה ביקש ממנה לשוב לליובאוויטש, אך היא סירבה, ברצותה להישאר בסמיכות להוריה. תחילה התעקש בכל מחיר לחסות בצל הצמח צדק, ואף שקל לתת לרעייתו גט פיטורין. אך כששאל על כך את הצמח צדק, הצדיק הרבי את אשתו והורה לו לשוב לדרוהוביטש.

"אבי סיפר לי שדודו נהג להתפלל בשבתות באריכות, להתוועד תוך אמירת 'לחיים', וכולם ראוהו כ'דעם רבי' א חסיד" [חסיד של הרב] - אדמו"ר הזקן], שכן הנהגות אלו היו חריגות בנוף הפולני".

בשנת תרע"ד גויס אביו של הרב חפר לצבא האוסטרו-הונגרי (משנת 1772 ועד מלחמת העולם הראשונה, האזור היה שייך לאימפריה האוסטרו-הונגרית) ונשלח לחזית האיטלקית. "אמי סיפרה לי שביום בו פרצה מלחמת העולם הראשונה עבר ברחובות קצין אוסטרו-הונגרי רכוב על סוס עם חרב שלופה בידו, והכריז: 'אזרחים, תברחו! עוד מעט יכנסו הנה הרוסים ומצבכם יהיה לא טוב'. אמא שהייתה אז בת 22 ועם שני ילדים, קמה וברחה להונגריה. היא הגיעה לבודפשט ללא ידיעת שפה, בלא תמיכה כלכלית, ובלי בעל.

"בעיר", סיפרה לי אמי, "היו באותה עת יהודים אורתודוכסים, 'חתם-סופר אידן', אבל בעלי תרבות גרמנית, אוסטרו-הונגרית. היא חיה מקצבה דלה שניתנה לה, וגידול שני ילדים במצב שכזה היה עבודה קשה מנשוא. היא נסעה לחזית האיטלקית, בה אבא שירת, וטפטה לאוזונו טיפות שגרמו לו לקבל דלקת אוזניים. חום גופו עלה, והודות לכך הוא שוחרר מתפקידים קרביים בצבא, והיה נמצא בבית תקופות ממושכות. אמי אמרה שאם היו מגלים את המעשה שעשתה, היו הורגים אותה בעוון שירות האויב".

הרב חפר חווה כילד וכנער את מאורעות מלחמת העולם השנייה והשוואה האיומה, ונהג בגבורה הרואית ובתושייה בלתי מצויה כשהוא מציל את חיי אמו ומשפחתו פעם אחר פעם ממוות, ובעצמו ניצל פעמים מספר בניסים ונפלאות. פרק דרמטי זה בחייו של הרב חפר קובע מסגרת לעצמה.

אחרי המלחמה שהה במחנה העקורים פרנוואלד (Föhrenwald), לא הרחק ממינכן שבגרמניה, ואחר כך במחנה הכשרה לעולים, סמוך למרסי שבצרפת. בשנת תש"ז עלה ארצה בספינת מעפילים, גורש על ידי הבריטים לקפריסין וכעבור חודשים אחדים שב ועלה לארץ.

חסידים בלב מרוקו

נבקש לפתוח בהתחלת הקשר שלכם עם חב"ד

בשנת תשי"ד יצאתי מטעם הסוכנות היהודית לעבודה חינוכית במרוקו. שם זכיתי להכיר את שלוחי הרבי - הרה"ח ר' שלמה מטוסוב והרה"ח ר' ניסן פינסון זיכרונם לברכה.

פגישתי עם ר' שלמה הייתה אקראית. בהיותי במרוקו חוויתי מצוקת רעב משום שלא היה היכן להשיג מזון בכשרות נאותה. והנה, באחד הימים פגשתי יהודי בעל חזות חסידית, הלוא הוא ר' שלמה, ברחוב. לא ידעתי מיהו, ופניתי אליו. התפתחה בינינו שיחה והוא הזמין אותי לסעוד על שולחנו בשבתות. משם התפתחו קשרים עמוקים עמו ועם ר' ניסן פינסון. עם ר' שלמה גם למדתי לראשונה חסידות. אני זוכר היטב את לימוד מצוות 'האמת אלוקות' ו'מינוי מלך' מן הספר 'דרך מצוותיך' של הרבי הצמח צדק, שחוללו בי מהפך מחשבתי.

כאמור, פעלתי שם בשליחות הסוכנות, מטעמה קיבלתי משכורת לא רעה. נוסף על כך לימדתי בסמינר למורים שהפעיל במקום בית הספר 'אליאנס' ובסמינר לרבנים שפעל בעיר רבאט. על כך קיבלתי משכורת נוספת, שהייתה גדולה פי שלוש מהמשכורת של הסוכנות.

בראותי את מסירות נפשם של השלוחים ואת מצבם הכלכלי הרעוע, החלטתי שדי לי במשכורת הסוכנות, ואת יתרת הכסף נתתי מדי

חסר אליו את חייו. הרב חפר ז"ל (משמאל) בקריאת התורה אצל הרבי

חודש לר' שלמה.

בתום שנת הפעילות במרוקו, שבתי לעבודתי מכבר - קודם נסיעתי למרוקו - במוסד 'מקווה ישראל', ועבדתי במחלקה הדתית שלו במשך שנתיים נוספות.

באותה תקופה הגיעו דרך קבע הרה"ח ר' איצ'קה גנזבורג ע"ה ויבלח"ט הרה"ח ר' זושא פויזנר שיחי' לבקר במוסד. באמצעותם התחזק הקשר שלי לחב"ד, כאשר עם התקרבותי אני מושך אחריי גם את תלמידיי ב'מקווה ישראל'. היינו נוסעים להתוועדויות הגדולות בכפר חב"ד, והתלמידים, כמוני, הוקסמו מחיי החסידים ששילבו שמחה עם עמקות.

גם את רשימותיו וזיכרונותיו של הרבי הריי"צ נ"ע הייתי קורא בשקיקה, והם חוללו מהפך רב משמעות במוחי ובנפשי. ימים ולילות הייתי מסתובב אחוז מחשבות.

הברכה והשידוך

בתפקידי זה פעלתי רבות לקרב את התלמידים לתורת החסידות. הייתי לוקח אותם להתוועדויות בישיבה בלוד, ולהתוועדויות הגדולות של י"ט כסלו וי"ב תמוז בכפר חב"ד, וזכיתי לעידודים והבעת קורת רוח מהרבי על כך.

זו גם הייתה השנה בה התחלתי לכתוב לרבי בקביעות. הקשר שלי אל הרבי ולחב"ד הלך והתהדק, וכעבור זמן נקראתי לקחת עליי תפקידי חינוך ברשת אהלי יוסף יצחק' שהייתה אז בהתהוותה. בשנת הלימודים תשי"ט, מיד עם חתונתי, קיבלתי על עצמי את ניהול בית הספר ביפו, במקומו של איש החינוך הרה"ח ר' אורי בן שחר ז"ל, שעבר לנהל את בית הספר החדש של ה'רשת' אשר הוקם אז במושב ברוש. בשעות הבוקר ניהלתי את בית הספר ביפו, ואחר הצהריים את ישיבת 'נחלים'.

הרבי הביע התעניינות אישית בי ובחיי. כבר במכתב הראשון עורר הרבי על כך שלא הזכרתי דבר בענייני שידוכי, ואני בן 27. הרבי עורר אותי לעסוק בכך ובירכני בברכות נפלאות בענייני זה. האמת היא שנושא זה אכן לא היה על סדר יומי אז, שכן הייתי שקוע כל כולי בחינוך ולא היה לי פנאי ודחף לעסוק בכך.

באחד המכתבים הבאים שקיבלתי כתב לי הרבי שמצד ז'וכין לאדם שלא בפניו" הוא הזכיר אותי על ציון חותנו הרבי (הקודם), להצלחה בענייני שאודותיו כתבתי במכתבי, וגם... בענייני השידוך.

בתוך זמן קצר למדי הגיעה אליי הצעת השידוך עם רעייתי, בת הרה"ח ר' חיים יוסף רוזנבלום ז"ל מתל אביב. נפגשנו, וסיכמתי איתה שאם הרבי ייתן את ברכתו נבוא בקשרי השידוכי. כעבור שבוע זכיתי לקבל את ברכת הרבי במברק מיוחד. בל"ג בעומר תשי"ח התקיים ה'ווארט', ובכ"ב באלול באותה השנה נישאנו.

במהלך שנת תשי"ט התחלתי לנהל בפועל את כל מוסדות ה'רשת', שסבלו מקשיים ניהוליים וארגוניים רבים, כאשר מי שייצג את ה'רשת' באופן רשמי היה הגאון החסיד הרב דוד חנוני ז"ל. באותה שנה פרשתי מישיבת 'נחלים' והתחלתי לעבוד גם ב'בית רבקה', מוסד שעד מהרה היה לשליחות חיי.

מכתב ראשון לרבי

בכל אותה תקופה היה לכם קשר ישיר עם הרבי?

מטעמים שונים ביקשתי לקראת סיום שנת הלימודים תשי"ז לעזוב את 'מקווה ישראל'. בד בבד, הוצעו לי משרות ניהול בשלושה מקומות שונים ובהם ישיבת 'נחלים'. אז בשלה השעה וכתבתי לראשונה מכתב מפורט לרבי, בו ביקשתי את הדרכתו.

בפתח המכתב הארוך כתבתי כי עדיין אינני חסיד של הרבי, שכן אינני מכירו, אך אני חסיד של חסידיו אותם פגשתי במרוקו והושפעתי מהם עמוקות.

הצגתי את עצמי, גוללתי את כל עברי, סיפרתי על ימי המלחמה, על עלייתי לארץ, על פעילותי במרוקו, על עיסוקי בחינוך וכו'. תיארתי לרבי את הקשיים ב'מקווה ישראל', שבעקבותיהם החלטתי לעזוב את המוסד, פירטתי את האפשרויות העומדות בפניי, וביקשתי את הדרכתו וברכתו לגבי המשך דרכי.

בי' באלול תשי"ז כתב לי הרבי את המכתב הראשון, שפתח את הדרך לעוד עשרות רבות של מכתבים, ובעיקר להשתייכותי לליובאוויטש, להתקשרותי לרבי, ולפעולות השונות לאורך השנים בשליחותו.

זהו מכתב ארוך וגדוש, המשתרע על שני עמודי נייר דקים.

במכתב כתב הרבי כי לאור הצלחתי ב'מקווה ישראל' והשפעת החיובית על מעמד הרוחני של התלמידים, הרי שבמידה ועודני יכול לחזור בי מן ההתפטרות, עליי להתבונן אם עזיבתי את המוסד כדאית, ויתירה מזו - אם עזיבתי מותרת... בפרט שאנו 'באמצע הדרך' וספק אם יהיה מי שימשיך דרך זו.

נקודת המכתב הייתה שהשיקול שצריך לכוון את דרכי הוא היכן אוכל לפעול בצורה המשמעותית ביותר, בכחינת "להוציא יקר מזולל".

לאור זאת, ובהתייעצות עם זקני אנ"ש, החלטתי להיענות להצעת הניהול של ישיבת 'נחלים'.

דברים היוצאים מן הלב

נשמח לשמוע את סיפור הדברים

לקראת שנת תשי"ז פנה הרבי לעסקני כפר חב"ד בתמיהה על כך שטרם נוסד סמינר לבנות בכפר. לאור זאת נפתח מוסד 'בית רבקה' בצריף קטן בכפר, אותו ניהלו הרה"ח ר' לייבל זלמנוב והרה"ח ר' משה סגל זיכרוןם לברכה. אולם רק בנות מעטות הגיעו ללמוד בו בפועל. תנאי הלימוד היו מינימליים והמוסד עמד על כרעי תרנגולת.

הדברים הגיעו לידי כך שבשנת תשי"ט כתב על כך הרבי להנהלת 'בית רבקה' בחריפות רבה: "כיוון שאין תלמידות, אין כסף, ועוד והוא העיקר, שאין מתעסקים כלל וכלל לא בריכוש תלמידות, לא בגיוס כספים (מעין כדבעי על כל פנים) וכו' וכו'... ולכן, על פי האמור, אינני רואה תועלת בהמשך קיומו. תקוותי שעל כל פנים ימצאו מי מאנ"ש זמן פנוי ושימת לב, בכדי לסדר העדר המשך הסמינר, באופן שיהיה מינימום של בזיון וחילול שם ליובאוויטש".

לנוכח מכתב חריף זה, ולאור ניסיוני בחינוך, נתבקשתי על ידי ר' לייבל זלמנוב להצטרף לצוות החינוכי במוסד לשנת הלימודים תשי"כ, ולתרום מניסיוני בניהול חינוכי. חותנתי מרת סוניה רוזנבלום ז"ל, שהייתה אישה משכלת וחדה, דחקה בי שלא אטול על עצמי את העול, באומרה: "שמואל, תשמע, אתה מליובאוויטש תיקח רוחניות, ולליובאוויטש תיתן גשמיות. אך אם אתה תיתן לליובאוויטש רוחניות ותקבל ממנה גשמיות, יהיה זה שידוך לא מוצלח...".

באותה תקופה התקיימה התוועדות בצהרי השבת בבית חותני בתל אביב, בה הסבו החסידים הרה"ח ר' פיניע אלטהויז, הרה"ח ר' נחום גולדשמיד, הרה"ח ר' ישראל צבי הבר, הרה"ח ר' פולע (רפאל) כהן זיכרוןם לברכה, וחסידים נוספים.

לפתע פנה ר' פולע כהן אל חותנתי ואמר (בתרגום מיידיש לעברית): "סוניה, את יודעת, בכפר חב"ד יש 'סאַמאָוואַר' (ר' פולע לא הכיר את המילה 'סמינר', והיא הייתה זהה בעיניו למילה 'סאַמאָוואַר' - מיחם ברוסית), ועומדים לסגור אותו. לאחר 'מאה ועשרים' תגיעי למעלה

בי' באלול תשי"ז כתב לי הרבי את המכתב הראשון, שפתח את הדרך לעוד עשרות רבות של מכתבים, ובעיקר להשתייכותי לליובאוויטש ולהתקשרותי לרבי

ויתבעו: מדוע מאות בנות יהודיות לא קיבלו חינוך יהודי. למה? כי סוניה לא רצתה 'לשחרר' את חתנה...".

לאור הדברים היוצאים מן הלב, החלטתי לקבל על עצמי את העבודה ב'בית רבקה', ובשנת הלימודים תשי"כ אכן התחלתי ללמד במוסד. מלבד השיעורים הרבים שמסרתי לתלמידות לאורך השבוע, ריכזתי והדרכת גם את כל המערכת הלימודית והחינוכית בבית הספר. כל זה, בד בבד עם ניהול בית ספר חב"ד בכפר סבא.

הרגשתי שעומס העבודה והתנאים הלא נוחים הם מעבר לכוחותיי. היה עליי לנסוע מדי בוקר מביתי שבבני ברק לכפר סבא, בתוך כפר סבא נסעתי באוטובוס פנימי עד לבית הספר, בו שהיתי עד שעות אחר הצהריים. אז, חזרתי לתל אביב, נסעתי באוטובוס המאסף של לוד, ירדתי בכניסה לכפר חב"ד וצעדתי ל'בית רבקה' ברגל, דבר שהיווה סכנת נפשות - אנשים לא הלכו באותם ימים ברגל מאימת חוליות ה'פּדאָיִן' (שביצעו גם את הפיגוע ב'בית הספר למלאכה', בשנת תש"ז) - ואז עברתי בסמינר כל שעות אחר הצהריים.

וכך, בחודש תשרי תשי"כ כתבתי לרבי מכתב בו גוללתי את התקדמות הסמינר במהלך חודש הלימודים הראשון, אך ביקשתי לעזוב את בית הספר בכפר סבא ולהתמסר לסמינר בלבד. נוסף על עומס העבודה, רעייתי הייתה באותה עת לקראת לידה ולא חשה בטוב, וגם על כך ביקשתי ברכה.

כ"ח בתשרי כתב הרבי את המילים המיוחדות הללו, שעיקרן נוסף בכתב יד קודשו על גבי המכתב: "ולקשרו עבודתו בכפר סבא ובסמינר עם מצב זוגתו תחי', אדרבה כוודאי בטוח בורא עולם ומגהיגו הדרוש עבודת שתיים האמורות שתקיימנה הבטחות תורתנו הקדושה תורת חיים להוסיף בברכה אצל אלו המשתדלים בכגון דא, ואצפה לבשורות טובות בעניינים הכלליים והפרטיים, אשר אצל בני ישראל יהיו יהלכו".

כצאת השמש בגבורתו

ומתי התחלתם בפועל לנהל את בית רבקה?

באותה עת כיהן יהודי בשם הרב ד"ר משה מונק כמפקח חינוכי ולימודי על מוסדות חינוך מטעם 'עליית הנוער' של הסוכנות היהודית, אשר 'בית רבקה' פעל תחת חסותה. ד"ר מונק הכיר אותי עוד מימי עבודתי ב'מקווה ישראל'.

ביודעו את מצב 'בית רבקה', הוא כתב לרבי כי בעליית הנוער חפצים לסגור את המוסד, אולם אם ימונה מנהל שיקבל אחריות על המוסד, הם יימנעו מלסגור.

להפוך את חב"ד למה שהיא היום. הרב חפר ז"ל (מימין) עם ראש הממשלה מר יצחק רבין. משמאל: איש החינוך הרב צבי גרינוולד ז"ל

מראשי 'ארגון הגג' של חב"ד. הרב חפר ז"ל עם ראש הממשלה מר משה שרת. עוד נראים: הרב אפרים וולף ז"ל (מאחור) והרב זושא וילמובסקי ז"ל (משמאל)

לשעה, והרכי נתן לי בה הדרכות, הוראות, ובעיקר כוחות לניהול ופיתוח 'בית רבקה'.

יש להבין, שבאותה עת למדו רק ארבע עשרה בנות במוסד הקטן, ששכן בצריף, אבל הרבי כבר דיבר אתי על פיתוח המוסד ושגשוגו עד שיפרח ויהיה למוסד ענק ומצליח.

בין היתר, התבטא הרבי באשר לעתיד החינוך החב"די: "כסופו של דבר, כולם יודקו לחב"ד". והרבי מנה - "החינוך העצמאי, החינוך הממלכתי דתי וגם החינוך הכללי".

אחד הנושאים המרכזיים עליו שאלתי את הרבי היה, כמות מול איכות. אמרתי שמצד נטיית נפשי אני מעדיף מוסד קטן וחינוך אישי ומעמיק, שכן בטבעי הנני מחנך, ומעבר לכך שאין לי כל ניסיון בניהול מוסד שכזה, אני נוטה להשקעה באיכות, ופחות בכמות.

הרבי הסביר שבימינו הכמות - החינוך ההמוני - נושאת גם את

ירדתי בכניסה לכפר חב"ד וצעדתי ל'בית רבקה' ברגל, דבר שהיווה סכנת נפשות. אנשים לא הלכו באותם ימים ברגל מאימת 'חוליות ה'פּדָאָיִן'

האיכות. הרבי אף נתן דוגמה לכך שהכמות יוצרת איכות מכך שעשרה 'בעלי עגלה' יכולים להגיד דבר שבקדושה, ותשעה גאונים לא, דבר שממחיש שהכמות של עשרה - אפילו אם הם יהודים פשוטים - נושאת ויוצרת גם את האיכות.

הרבי נתן לי הדרכה מאלפת, בתארו את היסטוריית מערכת החינוך, וכה היה תוכן דברי קדשו: בימי הביניים, רק בני האצולה זכו ללמוד במוסדות חינוך, משום שאנשי האצולה רצו לשמר את הבורות של המון העם, בכדי שלא יתקוממו וכו'. רק עם ראשית המהפכה התעשייתית של אנגליה, כאשר קמו בתי החרושת לְבָדִים, והעסיקו ילדים בני תשע ועשר אשר עבדו 11 שעות ביממה, התעורר צורך לידע מסוים בחשבון, לצורך הפעלת המכונות וכיוצא בזה, והמציאות הביאה לכך שלימדו אותם. כאשר התעשייה התפתחה יותר ויותר, נפתחו בתי ספר ועל כולם הוטל ללמוד במשך ארבע שנים כאשר בני

בימי בין המצרים תש"כ הרבי כתב לד"ר מונק מכתב - ושלח אליי העתק ממנו - ובו אישר את מינויי כמנהל 'בית רבקה'. כעבור כשבועיים, בט"ו במנחם אב תש"כ, כתב הרבי מכתב ל'בית רבקה', כאשר הוא מופנה ל"חבר מורים ומורות ובראשם המנהל מו"ה שמואל שי' חפר ה' עליהם יחיו בטוב".

אולם בעיניי, המינוי המוחלט וההבנה שזוהי שליחות חיי, ושעליי ליטול על כתפיי את פיתוחו ושגשוגו של המוסד, היו ב'יחידות' לה זכיתי בחודש תשרי תשכ"א, בה הטיל עליי הרבי באופן בלתי אמצעי את ניהול 'בית רבקה', האציל עליי ברכות מאלופות, ונתן לי הדרכות מפורטות באופן הניהול.

לקראת תשרי תשכ"א התארגנה טיסת צ'רטר ראשונה מארץ הקודש אל הרבי ואני זכיתי להיות חלק ממנה. חותנתי ז"ל הצטרפה אף היא לנסיעה. היא הייתה אחות הרש"ג ז"ל (גיסו של הרבי), ובשל כך הוזמנתי לסעודות החגים עם הרבי בדירת הרבי הריי"צ (בקומה השנייה של בניין 770). זכות זו נשמרה לי, ולאורך כל השנים הבאות בכל ביקורי אצל הרבי זכיתי להשתתף בסעודות במחיצתו, עד אשר הסעודות הללו פסקו.

הפעם הראשונה בה זכיתי לראות את הרבי הייתה בתפילה, עם הגיענו. אותו ערב היה ליל ג' דסליחות, והרבי אמר במיוחד לכבוד האורחים מאמר דיבור המתחיל "לך אמר לבי", שעסק בעבודת פנימיות הלב שעל ידה מגיעים לפנימיות האלוקות וכו'. תוך כדי אמירת המאמר הרבי בכה.

במהלך עשרת ימי תשובה הקדיש הרבי שני לילות לקבלת כל האורחים ל'יחידות'. אני נכנסתי בלילה השני. נעמדתי בתור בשעה שמונה בערב, ונכנסתי בין האחרונים, בשעה 7:10 בבוקר. אחריי נכנסו עוד כמה.

ה'יחידות' ארכה כשבע דקות, וכשהרבי סיים לדבר, הרים את ראשו הקדוש, הביט עליי, הגיש לי מטבע, וחייך. איזה חיוך זה היה! כמוהו לא ראיתי מעולם. זה לא סתם חיוך, הרבי קרן! פניו הקדושות האירו באור מיוחד, "קְצַאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ".

אינני יכול לשכוח את החיוך הזה. במהלך השנים היו לי קירובים, זכיתי שהרבי יחייך אליי, אולם דבר לא השתווה לאותה פעם.

מה'יחידות' הזו יצאתי אָחַר. בפועל, כל לבטיי וייסורי נפתרו.

כמות מול איכות

בסוף החודש, קודם שובי ארצה נכנסתי ל'יחידות' פעם שנייה. ה'יחידות' הזאת הייתה ארוכה ונפלאה מאוד. היא ארכה קרוב

הנחה את אירועי חב"ד. הרב חפר ז"ל מנחה את חגיגת י"ט כסלו בכפר חב"ד. לשמאלו, נשיא המדינה מר זלמן שזר וממלא מקומו בתפקיד פרופ' אפרים קציר

הרבי איחל וניבא ששכף לא יחסר. הרב חפר ז"ל עם נדיבים בבניית אחד מאגפי המכללה

חב"ד בכדי לפגוש ולהכיר את חב"ד. עיתונאים רבים – אם מן העיתונות הכתובה ואם מגלי האתר ומן המדיה החזותית – התעניינו באותן שנים בחסידות חב"ד ולשם כך הגיעו לכפר חב"ד. תמיד הרב חפר הוא אשר שוחח עמם וייצג את עמדת חב"ד.

עיסוקו בתחום החל מיד עם התקרבותו לחב"ד, ועוד בטרם הספיק אפילו לנסוע אל הרבי, נעשה הרב חפר לנואם המרכזי ב'ערבי חב"ד' שהחלו להתקיים באותם ימים ובמסגרתם היו החסידים נוסעים לקיבוצים ויישובים, ומעבירים את רעיונות תורת החסידות ואת ניגוני חב"ד להמונים.

מהרב חפר נדרשה לשם כך הקרבה ומסירות רבה. לאורך כל היום הוא עבד במשרה מלאה ובמספר תפקידים, והפעילות ב'ערבי חב"ד' פרשה כנפיים מיד לאחר נישואיו, דבר שדרש הקרבה רבה אף מרעייתו שתיכדל לחיים ("מגיע לה 'צל' ש' גדול", אמר כשסיפר על ערבי חב"ד, "זה היה ערב ערב, אני זוכר שפעם נסענו לערב חב"ד' בגבול לבנון, וחזרתי הביתה רק בשעה שש בבוקר. היא המתינה בדאגה רבה. לא היה טלפון בביתנו באותם ימים ולא היה לנו איך לתקשר...").

אבל הוא עשה זאת בהצלחה רבה וזכה לעידוד רב מהרבי, אשר לא אפשר לו לסגת מפעילות כלשהי. כך, כשכתב לרבי בשנת תשכ"ב כי המעמסה על כתפיו כבדה מדי, כשנדרש ממנו לאורך היום כולו לנהל ולפתח את 'בית רבקה', ובערבים לנסוע לערבי חב"ד' בקיבוצים, כתב לו הרבי את הקטע הנדיר והמאלף הבא:

"נעם לי לקרות בסיום מכתבו אודות ביקוריו בקיבוץ וכו' והרושם הטוב (שגרם שיבקשו ביקור שני). ומוכנת התמיהה בקוראי הכתוב תקף לאחרי זה, האם עליו להמשיך וכו' – סתירה מניה וביה! אלא שלאמיתות אין זה פלא, כיוון ששורות הראשונות באות מחלל הימני שבלב, והסיום מחלל השמאלי שהוא בסמיכות מקום, אף שרחוקים מן הקצה אל הקצה וגם הפכים ונלחמים זה עם זה, ובוודאי ימשך בביקורים ונסיעות ויצליח, ועד למידה, כפי הודעת חז"ל, יגעת ומצאת, שהדיוק בזה ומצאת, לא רק בערך היגיעה אלא במידה שאין הדעת מחייבת ובאה בהיסח הדעת שזהו עניין מציאה, וק"ל".

בראש פירמידת העסקנות

מדהים להיווכח בעובדה שהחסיד הצעיר שזה עתה החל את דרכו בחב"ד, הועמד עד מהרה בראש פירמידת העסקנות החב"דית בארצנו. המעניין בסדרת הספרים "מי תמימים" המקבצת את התכתובות של הרב אפרים וולף, שהיה בא כוחו של הרבי בארץ, בעיקר עם ראש מזכירות הרבי – הרב חדקוב, ייווכח לראות כיצד כבר בשנות ה'כ"ף המריץ הרבי את הרב וולף, הרב חפר והרב שלמה מיידנצ'יק – שהיה יו"ר 'ועד כפר חב"ד' ובעל קשרים ענפים בחוגי השלטון והשפעה רבה על חברי כנסת, שרים ומשרדי ממשלה – לעבוד בכוחות משותפים שייבאו לתוצאות בסדר גודל אחר, בפרט בקשר עם הממשלה.

הם אכן פעלו בכיוון הזה והביאו להתפתחות משמעותית של בניין חב"ד בארץ, אולם בשנות ה'למ"ד' קרא הרבי לרב חפר ולרב וולף – ששהו בחצרות קדשנו – ליחידות מיוחדת בה הורה להם למסד את זה באופן רשמי, באמצעות הקמת 'ארגון גג' למוסדות חב"ד בארץ הקודש.

האצולה לומדים שנות לימודים נוספות, בשלב מסוים כולם עברו ללמוד שמונה שנים, אך בני האצולה לבדם זכו ללמוד בגימנסיה או תיכון, עד אשר סדר העולם הפך להיות שמבלי הבט על מעמדות, כולם יכולים ללמוד את מסלול הלימודים כולו.

אחר כך אמר הרבי שבארה"ב התפיסה היא להעניק חינוך אוניברסיטאי לכולם, עד כדי כך שבאמריקה יש היום תואר "A..B" לכלכלת בית – גיהרון, בישול וכדומה. מפני שהמטרה היא לאו דווקא להעניק מקצוע לאנשים, אלא ליצור ממוצע חברתי אחיד ושפה משותפת בין השכבות השונות.

באותה 'יחידות' הרבי בעצם הטיל עליי את ניהול 'בית רבקה', וכאשר הבעתי את חששי מן העול הכספי הכרוך בכך, מה גם שאין לי ניסיון בענייני כספים, התבטא הרבי: "לבית רבקה עתיד מזהיר ביותר". מעניין, שכעבור מספר חודשים התעוררו קשיים שונים בניהול וכתבתי אודותיהם לרבי. הרבי ענה לי במכתב ובו חזר והביע את בטחונו כי לבית רבקה צפוי "עתיד מזהיר ביותר וביותר, הן ככמות והן באיכות".

שני חללי הלב

לאורך כל השנים היה הרב חפר הנואם המרכזי והמנחה של כל אירועי חב"ד בארץ – להחל בהתוועדויות י"ט כסלו וי"ב תמוז בכפר חב"ד בהן השתתפו נשיאי המדינה, שרים, חברי כנסת, סופרים נודעים וקהלים רחבים; המשך בהתוועדות השנתית בכפר חב"ד לבני הישיבות התיכוניות, חגיגות בר המצווה ל'בני הגיבורים' (בניהם של חללי צה"ל), מעמדי 'הנחת אבן הפינה' ו'חנוכת הבית' למוסדות חב"ד בארץ; וכלה בחגיגות 'סיום הרמב"ם'.

ומלבד לנאומים שנשא, היה הרב חפר ה'פנים' של חב"ד והדובר הראשי בפני המבקרים הרבים ואף כלי התקשורת שפקדו את כפר

באותה עת למדו רק 14 בנות במוסד הקטן, ששכן בצריף, אבל הרבי כבר דיבר אתי על פיתוח המוסד ושגשוגו עד שיפרח ויהיה למוסד ענק ומצליח

ייצג את עמדת חב"ד. הרב חפר ז"ל בראיון לשדר מר מוטי עדן מ'קול ישראל'. מאחור: דובר חב"ד באותם ימים הרב דוב (ברק'ה) וולף ז"ל

לעתידן הרוחני של התלמידות, והן בניהול הגשמי והפיננסי, בניית הבניינים, השגת האישיורים וגיוס התקציבים.

אולם לצד התמסרותו המוחלטת ל'בית רבקה', הספיק להוביל ולעסוק בעוד תחומים רבים - כאלה שהיו תחת ניהולו ואחריותו הישירה, וכאלה שהיו בניהולם של אחרים, והוא סייע להם.

כך לדוגמה, בתוך הים הרחב של התחומים שמילאו את סדר יומו מעל הראש, נרתם הרב חפר, יחד עם הרב אפרים וולף ז"ל, להביא לכך שמבנה ישיבת 'תורת אמת' ברחוב ירמיהו בירושלים ייבנה, לרכוש את המגרש ולהשיג את הכספים הדרושים לבנייה.

גם כששלח הרבי את השליח הרב אריה ליב קפלן ז"ל לצפת, עסקן הרב חפר והרב וולף בטיפול בעניינים שונים, כמו פדיית בית הכנסת שבצפת. גם לשם רכישת 'מלון רקפת' בו שכן אחד מבנייני הישיבה בצפת, השיג הרב חפר סכום גדול.

בראשית שנות ה'נו"ן, כאשר הישיבה הגדולה בקריית גת שקעה בחובות עצומים ובכדי לפתוח דף חדש נדרש כסויים, הרב חפר הוא שנרתם לגייס את הסכומים העצומים שנדרשו. וכך גם לאחר פטירת הרה"ח ר' מאיר פריימן ז"ל, כאשר ירשת אהלי יוסף יצחק נותרה עם חובות עצומים.

שעות בתחנת האוטובוס

אחד התחומים בהם עסק הרב חפר בעוז במשך שנים ארוכות, היה המאבק לתיקון חוק 'מיהו יהודי', מאבק שהרבי הוביל וזעק אודותיו התועודות אחרי התועודות, כשמאמצים חובקי עולם הושקעו למען תיקון החוק.

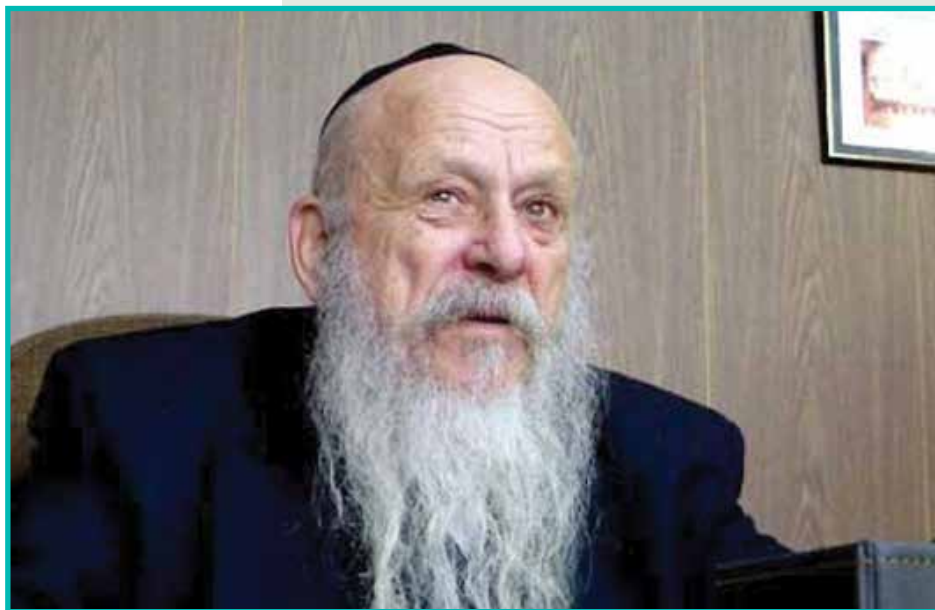
מיד בראשית המאבק הוקם הוועד למען שלמות העם' בו היו שלושה חברים - היו"ר הרב חיים יהודה פלדי ז"ל, ראש מחלקת החינוך בנתניה מר צבי נדיבי ז"ל והרב חפר. הרבי רצה כי המאבק לא יזוהה עם חב"ד, ועל כן ביקש שיהיה נציג חב"ד אחד בלבד בוועד, הלא הוא הרב חפר.

הרב חפר נרתם בעוז למשימה הכבדה. הוא גייס את מיטב כישוריו ויכולותיו, שכר חברות חקירה פרטיות שיוכיחו כי אכן מתבצעים גיורים שלא כהלכה, קיים מסיבות עיתונאים, הפיץ פרסומים נרחבים בעיתונות, השפיע על רבנים ואישי ציבור כי יפעילו את השפעתם למען תיקון החוק, ועבר אישית חבר כנסת אחר חבר כנסת בניסיון לשכנעו לתמוך בתיקון החוק.

קצרה היריעה מלסקור את המאורעות הדרמטיים והפעולות ההרואיות של הרב חפר מתוך מסירות נפש למען תיקון החוק.

והנה סיפור שסיפר השליח הרב שמואל לו מאנגליה לאחר פטירת הרב חפר ז"ל, סיפור המהווה עדות נוספת להתמסרותו המוחלטת של נשוא כתבה זו, לרבי ולענייניו הקדושים:

"זה היה בחודש מנחם אב תשל"א. הייתי בארץ (עם זוגתי תחי') לימים ספורים, בדרכי לביקור (לבדי) בדרום אפריקה. התארחנו בכפר חב"ד, והיינו צריכים לבקר במקום מסויים. התעכבנו באותו מקום, וחזרנו לכפר חב"ד קרוב לחצות הלילה. ירדנו מהאוטובוס, ובתחנה עמד הרב חפר. הוא סיפר כי מזכירו של הרבי הרב חזקוני צלצל אליו ואמר שהרבי רוצה שאני ואשתי נפעל בעניין 'מיהו יהודי'

חותך החלטות במהירות ובבהירות. הרב חפר ז"ל במשרדו ב'בית רבקה'

מכיוון שהרבי ביקש למסור לנו מסר, הרב חפר המתין לנו שעות על גבי שעות בתחנה, ובלבד לא להחמיץ את השליחות שקיבל

"זה היה בחודש כסלו בתחילת שנות ה'למ"ד", סיפר הרב חפר, "הייתי ב-770 יחד עם הרב אפרים וולף. נכנסתי ל'יחידות', ובשלב מסוים קרא הרבי גם לרב וולף שייכנס. הרבי אמר שהיה קורא גם לרב מיינדצ'יק להיכנס, אלא שהוא אינו כאן כעת.

"הרבי אמר לנו: יש לכם בארץ הרי גוף שמייצג את חב"ד. אני רוצה למסד את הדבר, שגם המוסדות הקטנים יותר יהיו מיוצגים. הרבי התבטא: שהדגים הגדולים לא יבלעו את הדגים הקטנים ("אז די גרויסע זאָלן ניט אַינשלינגן די קליינע"), והמריץ אותנו לפעול בכוחות משותפים במסגרת 'ארגון ג'.

"הרבי אמר שהוא בחר במטרה זו לארבעה אנשים - הרב וולף, הרב מיינדצ'יק ואנוכי, והרבי הוסיף שיהיה גם רביעי, צעיר, הרב אריה ליב קפלן ז"ל שבאותם ימים שלח הרבי לארץ הקודש.

"הרבי אמר: כשתחזרו לארץ תשבו יחדיו ותחילו לפעול כך".

זמן, עמל ויזע

היום, כשאנו רואים פריחה אדירה של מוסדות ענק בכל מקום ומקום, כששכונות חב"דיות קיימות בערים רבות, כשהמודעות לחב"ד בקרב הציבור הרחב, משמעותית, כשה'מבצעים' הקדושים שישד הרבי מוכרים לכול - אנו רואים את הדברים כמובנים מאליהם. אולם היו מי שהשקיעו לשם כך עמל רב עד מאוד, התרוצצו במשרדי ממשלה, התאמצו בקרב נדיבי לב ושארו מקורות מימון, השקיעו את כל זמנם ומרצם, ובעמל וביזע הצליחו להפוך את חב"ד, פעילותה ונוכחותה למה שאנו מכירים כיום.

הרב חפר הוא אחד הבכירים שבהם.

הוא היה שקוע בשליחות חייו - המוסד הקדוש 'בית רבקה' - במשרה מלאה. הוא עסק במקביל הן בהתנהלות החינוכית של המוסד והדאגה

אפשר להבין כיצד כל אלה נעשו על ידי אדם אחד בלבד.

אבל מרגע שהרבי נתן הוראה, הרב חפר לא ראה בה רק הוראה שעליו לבצעה, אלא הוא ראה בה גם 'נתינת כוח' המבטיחה את יכולתו להביאה לידי פועל. נדרשת אמנם עשייה בלתי נלאית ויש להפעיל כל מאמץ אפשרי בדרך להשגת המשימה, אבל אין שאלה האם היא תושג.

כל תנועה ועידוד שזכה לקבל מהרבי - חדרו לעומק נפשו של הרב חפר, העניקו לו כוחות ותנופה מחודשים, ונגזרו בליבו להמשך הדרך. העובדה שהרבי חייך למישהו עשויה להישמע כמאורע 'קטן', אולם אצל הרב חפר כל חיוך שכזה הביא עמו עוד כמה פעולות ובניינים...

הזדמנות בלתי נשכחת נוספת עליה סיפר הרב חפר מספר פעמים, הייתה בתשרי תש"מ כאשר נסע אל הרבי יחד עם רעייתו, תבדלח"ט. היה זה לאחר שהרבי שלח להם באמצעות הרב אפרים וולף סך של אלף דולר, והרב חפר פירש שהסכף יועד לכך שאשתו תיסע. הרב חפר ורעייתו עמדו במוצאי יום הכיפורים לידי המעלית הסמוכה לחדרו הקדוש של הרבי, וכשהרבי יצא מן המעלית וראה אותם, חייך אליהם חיוך רחב. "רעייתי החלה לבכות מהתרגשות", סיפר הרב חפר, "החיוך ומאור הפנים - כבשו אותנו".

הרבי על הקו

רגע נוסף עליו סיפר הרב חפר, אירע בליל שמחת תורה תשמ"ח. יום זה זכור לכול כאחד הימים השמחים והמרגשים ביותר במשך כל שנות הנשיאות. הרבי רקד לבדו עם ספר התורה הקטן בידיו, והלהיב את הקהל כולו לשמחה אינסופית. "במהלך ה'הקפות'", סיפר הרב חפר, "הרבי סימן לעברי בתנועות עידוד כמה פעמים. בסיום ה'הקפות', כשהרבי שב לחדרו, יצאתי החוצה לשאוף מעט אוויר אחרי הריקודים העזים והמאומצים בתוך 770, והנה - הרבי יצא מבניין 770 והחל לצעוד לבניין הספרייה, אל הדירה בה היו הרבי והרבנית שוהים בשבתות ובחגים. אני עמדתי למרגלות שלוש המדרגות המובילות ל-770, ליד סוכת הרבי, וכאשר הרבי ראה אותי הביט לעברי בחיוך גדול ואמר: 'א' בטלנת!'; התחלתי מיד לרקוד במקום..."

ומעבר לברכות, והליווי והכוחות הרוחניים, העניק הרבי לרב חפר הדרכות מפורטות על כל צעד ושעל. בארכיון המכתבים שלו מצויים למעלה ממאה מכתבים שכתב לו הרבי, עשרות מכתבים שכתב הרבי למוסד, עשרות רבות של מענות קודש ומאות רבות של מכתבים ממזכירות הרבי.

לאורך השנים זכה הרב חפר להיכנס אל הקודש פנימה אינספור פעמים, לעתים יום אחר יום ואפילו פעמיים באותו היום.

ומעבר לכך - פעמים רבות עד מאוד טלפן אליו הרב חפר כאשר הרבי נמצא על הקו. כשהבין זאת מתוך הדברים או כששמע את קולו של הרבי ברקע, היה מזודו ללבוש את מעילו העליון, לחבוש את מגבעתו ולחגור עצמו בגארטל.

עד היום בו הופסקו הלימודים הפרונטליים בשל מגפת הקורונה, באמצע חודש אדר תש"פ, הגיע הרב חפר למשרדו שבכפר חב"ד ב' וניהל ברמה את המוסדות. מדהים היה לראות אותו, בשנתו התשיעית, מגיע ברכבו, צועד בקומה זקופה למשרדו כשתיקו בידו, יושב על המסמכים, חותך במהירות ובבהירות החלטות, ומנווט את כל פרטי הפרטים.

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים ויהיה מליץ יושר על משפחתו, על המוסדות המפוארים שהקים, על רבבות תלמידותיו ועל עדת חב"ד כולה, עדי נזכה לקיום הייעוד "והקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם. ■

התרוצץ במשרדי הממשלה. הרב חפר ז"ל עם ראש הממשלה מר לוי אשכול

במהלך שהותנו בארץ. מכיוון שהרבי ביקש למסור לנו מסר, ובלתי

כשהרבי יצא מן המעלית וראה אותם, חייך אליהם חיוך רחב. "רעייתי החלה לבכות מהתרגשות", סיפר הרב חפר, "החיוך ומאור הפנים כבשו אותנו"

ניתן היה ליצור עמנו קשר טלפוני, המתין הרב חפר שעות על גבי שעות בתחנה, ובלבד לא להחמיץ את השליחות שקיבל".

חיוך ליד המעלית

מן היום בו נקשרה נפשו של הרב חפר אל הרבי, הוא דבק ברבי בכל מאודו ומסר אליו את חייו. מקור הכוח שהניע אותו לפעול ללא הרף ולהביא לפועל עוד ועוד יוזמות, פעולות ומוסדות - היו הברכות הקדושות של הרבי שליוו אותו, והלהט להביא את רצונו הקדוש לידי מימוש.

אילו לא כוחות אלה, סבר הרב חפר, המשימות שעמדו בפניו היו בלתי ניתנות לביצוע. כך, לדוגמה, הקמת כפר חב"ד ב'. ביחידות' בה הטיל עליו הרבי את המשימה הכבדה, בראשית שנות ה'כ"ף, הוא סבר כי היא למעלה מכוחותיו. רק שנים אחדות קודם לכן הוא היה מנהל חינוכי של מוסדות; הרבי הפך אותו לעסקן שתפקידו גם לבנות את המוסד, להשיג תקציבים, לדאוג לאישורים ולבנות בניינים; והנה מטיל עליו הרבי את המשימה הדמיונית - להקים כפר שלם. אבל הרבי אמר לו: "אינני רואה מישהו אחר שיעשה זאת" (ביטוי המלמד עד כמה סמך הרבי על הרב חפר וראה בו חייל נאמן שיביא לידי פועל כל הנחיה שלו). ואז, הרים הרבי את ידיו הקדושות והוסיף: "בעצמי אינני יודע מאיפה, אבל ברור לי שכסף לא יחסר להם".

הבלתי יאומן אכן אירע - עוד חזון למועד לספר על המאמצים הכבירים ויגיעת הנפש והבשר שנדרשו לשם הקמת כפר חב"ד ב'. כל אבן, ובוודאי כל בניין בכפר חב"ד ב', הושגו והוקמו במאמצים בלתי נתפסים ובניסים ממש.

עשר השנים בחיי הרב חפר שבהן היה עליו לעסוק בהקמת הכפר בד בבד עם ניהול המוסד ושאר ענייני העסקנות, ובשלב מסוים בשילוב עם העיסוק האינטנסיבי בתקנת חוק 'מיהו יהודי' - הן שנים שאי

תמיד שאל את עצמו: מה הרבי אומר על זה

הרב משה חפר / ראש המכללה

דברים שנשא בהתוועדות זום לצוות המכללה עם סיום הישבעה על אביו ז"ל

אפילו על פרק הילדות והנעורים בחייו – הוא הרי היה ניצול שואה ומה שהוא הספיק לעבור עד גיל 15 רוב האנשים לא עברו כל חייהם – סירב לדבר. אני נזכר כיצד לפני כארבע שנים היה לנו במכללה כנס של מסלול מצוינות. זה היה בסביבות עשרה בטבת, שנקבע גם כיום הקדיש הכללי, ואני ניצלתי את ההזדמנות וארגנתי לו 'מארב'. ביקשתי ממנו לספר לתלמידות את סיפורו האישי מתקופת השואה והצלחתי לשכנע אותו בחשיבות הדבר "לדורות הבאים". לא גיליתי לו שהזמנתי צלם מקצועי שיתעד

7 א קל לי לדבר ביום שבו רק קמתי מה'שבעה'. ובכל זאת כבר הספקתי היום להתוועד גם עם התלמידות, וזאת בהתאם להוראת הרבי אחרי הסתלקות הרבנית הצדקנית מרת חיה מושקא ע"ה, לקיים בסיום הישבעה שלה (בתוך בית הרבי והרבנית) התוועדות מיוחדת לעילוי נשמתה. באותה תקופה הרבי הרבה לצטט את הפסוק "והחי ייתן אל ליבו", כלומר שעל החיים ללמוד ממעשיו הטובים של הנפטר. זאת גם הכותרת של ההתוועדות הערב ולכן התגברתי על הקושי האישי שלי כדי להיות כאן.

ממה שמכירו אני. הרב חפר ז"ל מאזין לדברי הרבי במעמד השליחות מצווה (חלוקת הדולרים)

בוידאו את המעמד. בהתחלה הוא לא הבחין בנוכחותו, אבל בשלב מסוים כשהצלם ביקש לשפר עמדה, הוא קלט אותו. אל תשאלו אלו מבטים ספגתי באותו רגע ומה היה לי ממנו אחר כך. אבל הכול היה כדאי, כי קיבלנו במשפחה סרט ברמה מקצועית שבו הוא מספר במשך כשעה וחצי את קורותיו בשואה.

על אבי, הריני כפרת משכבו, אפשר לדבר כל הלילה מבלי לסיים. אני אומר זאת על אף השתדלותו כל ימיו להצניע את מעשיו ולא לדבר עליהם. כיהודי מן הדור הקודם וכחסיד אמת, הוא סלד מפרסום. "מי צריך את זה", היה אומר, "היום כל דבר רצים מיד לפרסם".

אותו, אבל בסוף הוא התרצה כשהבין את חשיבות הדבר מבחינה תיעודית והיסטורית.

מכירו אני ממכתביו

הזכרתי קודם את אמא שלו, הלוא היא סבתי עליה השלום. במהלך השבעה טלפן אליי מר אברהם כרמי שהיה מפקח במשרד החינוך. כרמי המבוגר מאבי בכשנתיים, לאורך ימים ושנים טובות, נולד בפולין ואף זכה לראות באוטבוצק את הרבי הקודם נ"ע. את אבי הכיר כרמי מן התקופה בה שימש מורה בבית הספר החקלאי 'מקווה ישראל', בעוד שכרמי עצמו היה אחראי על מערכת השיעורים של המורים. הוא סיפר לי כי המורים רצו תמיד שישבץ אותם בימי שישי, בגלל שבתות החופשה ושאר התכניות לסופי השבוע, שפטרו אותם מעבודה ביום הזה. "פעם אחת", אמר, "פניתי מיוזומתי לאביך והצעתי לו, כחבר, שיברך ביום שישי. התשובה שלו הפתיעה אותי. 'בימי שישי אינני עובד', אמר. 'בימי שישי אני נוסע לאמא שלי ביפו לשטוף לה את הרצפה לכבוד שבת'".

כעת אגע, על קצה המזלג ממש, בעסקנות של אבי בכרם חב"ד. ההיכרות שלו עם חב"ד החלה בעת ששימש שליח 'עליית הנוער' במרוקו. יום אחד בלכתו ברחוב פגש את החסיד ר' שלמה מטוסוב ז"ל והתפעל ממנו.

חשוב להבין שמאחורי החזות החיצונית המרשימה של אבי ומאחורי השפה הגבוהה והמהוקצעת שלו עמד יהודי ירא שמים בצורה בלתי רגילה, וזה היה נכון גם לתקופה שקדמה להיותו חסיד חב"ד. הוא לדוגמה נהג לאכול במרוקו - מטעמי כשרות כמוכן - אך ורק פירות וירקות. לכן דמותו החסידית של הרב מטוסוב, בלב קזבלנקה, הקסימה אותו. וכשהבין לעומק יותר את גודל מסירות הנפש של החב"דניק שנחלץ בעור שיניו מרוסיה הסטליניסטית ובמקום לחיות לצד חבריו ומשפחתו בסביבה חמה ומחבקת, הרחיק עד מרוקו כדי להפיץ בה תורה ויהדות, הלך ליבו של אבי שבי אחרי הרב מטוסוב וכל מה שהוא ייצג. ביחד הם למדו חסידות וכך החלה דרכו של אבי לחב"ד.

אחרי שובו ממרוקו לארץ לימד אבי, כנזכר, ב'מקווה ישראל'. שם הוא הכיר את החסיד ר' מענדל דרייזין ז"ל (שרק לאחרונה נפטר ל"ע מקורונה). ר' מענדל היה מביא אותו לכפר חב"ד והכיר לו דמויות חסידיות נוספות. בין השאר את אביי הרה"ח ר' אברהם (מאיר) דרייזין, את החסיד ר' איצ'קה גאנזבורג ז"ל ואת המשפיע ר' שלמה חיים קסלמן ז"ל. בעקבות זאת נעשה אבי חסיד חב"ד.

כשנתיים אחרי חתונתו עם אמי, תבלחט"א, ישב אבי בהתוועדות

נהנים עד היום מברכות השפע של הרבי. הרב חפר ז"ל מקבל 'נוס של ברכה' מידו הקדושה של הרבי

מסירות מוחלטת לרבי. הרב חפר ז"ל מקבל מהרבי 'לעקאח'

מצריף קטן עם שבע תלמידות בנה אבי והקים את המוסד המפואר שהתפתח בהתמדה עד שהיה לקומפלקס הנוכחי המפואר

בין השאר הוא סיפר אז לתלמידות איך כנער צעיר סיכן את חייו כדי להביא לאמו מנת לחם יומית. לשם כך היה עליו לצאת מהמקום הבטוח שבו הוא שהה, להסיר מבגדו את הטלאי הצהוב, לעשות את הדרך עד לגטו, ואז להיכנס לתוכו ולצאת ממנו - בשלום. כך עשה יום לאורך תקופה. הוא חזר שוב ושוב על הפעולה המסוכנת הזו, לא רק בשביל להביא לאמו לחם, אלא גם כדי להדליק עמה נר בכל אחד מלילות החנוכה. מאוחר יותר הוא הציל את חייה פעם נוספת, כאשר היא קרסה בשלג והוא גרר אותה על כתפיו הצעירות והצנומות.

לפני כמה שנים הצלחתי לשכנע אותו להעניק ראיון אחד נוסף לחברת המדיה החב"דית JEM ובזכות זה יש לנו עוד כשלוש שעות של סיפורים מכילי ראשון על חייו ופועלו. זה לא היה קל לשכנע

הרבי העריך את אבי בין השאר בגלל היותו איש עשייה. הרב חפר ז"ל על בימת ההתוועדות בעת שהרבי נכנס לבית המדרש להתוועדות

המילה. ואכן, כל חייו הוקדשו לעשייה בלתי פוסקת.

שמעתי פעם מפי מקור מוסמך, שכאשר החסיד ר' שמואל בצלאל אלטהויז ז"ל מאוסטרליה, הגיע פעם לביקור בארץ - אני אגב זוכר את הביקור הזה שהתקיים בהיותי ילד קטן - הוא חזר לאחר מכן לאוסטרליה דרך ארה"ב ונכנס אל הרבי למסור לו דרישת שלום ממה שראה ושמע בארץ. בין הדברים ציין רשבי"צ לשבח אברך מסויים והתבטא עליו, "[פלוגי] איז אַ פיינער יונגערמאַן" (הוא אברך טוב). תגובת הרבי הייתה: "אַבער שמואל חפר איז אַ פיינער יונגערמאַן" (אבל שמואל חפר הוא אברך טוב)...

רק בשבוע שעבר הזדמן לי לראות תיעוד מ'יחידות' של ר' יונה איידלקופ ז"ל, מחשובי חסידי ועסקני חב"ד בדור הקודם. באותה 'יחידות' תבע ממנו הרבי לבנות בלוד והוא אמר שאין לו כסף. על כך השיב לו הרבי: "און שמואל חפר האָט גהאַט געלט? ! (ולשמואל חפר היה כסף? !) ובכל זאת הוא בנה ועשה! !".

ואכן, מצריף קטן עם שבע תלמידות, בלב כפר חב"ד א', בנה אבי והקים את המוסד המפואר שהתפתח בהתמדה עד שהיה לקומפלקס הנוכחי המפואר בכפר חב"ד ב'.

ראה דברים אחרת

לא רק את 'בית רבקה' הקים ובנה אבי, אלא גם בבנייתם של מוסדות חב"דיים נוספים היה שותף פעיל ומרכזי. כשממשלת ארה"ב העניקה לו תקציבי בנייה ל'בית רבקה' ונשארו לו מהם עודפים, הוא סייע באמצעותם למוסדות אחרים. בין השאר תמך במוסדותיהם של 'הרה"ח ר' אפרים וולף ז"ל (מנהל ישיבת חב"ד המרכזית) והרה"ח ר' לייבל קפלן ז"ל (בונה ומנהל מוסדות חב"ד בצפת).

בשנת תשמ"ז התבטא הרבי באוזני אבי, "אני רוצה שתקים בשליחותי 'ממלכת נשים' בארץ הקודש". למעשה זה היה כבר שנים רבות לאחר ש'בית רבקה' עמד על תילו ואבי הפך משאלה קדושה זו של הרבי לצו חיים. הוא נרתם והתגייס לסייע למוסדות חינוך שונים לבנות, בכל רחבי הארץ. בין השאר הוא עמד לימינם של תיכון חב"ד בנתניה והתיכון לבנות בנצרת עילית (נוף הגליל). הם חייבים לו הרבה מאוד, שכן הוא סיכן עצמו למענם כאשר לאורך שנים עשה בעבורם דברים שהילכו על גבול דק מאוד.

אבי ז"ל הקים את שלוחת מכללת 'בית רבקה' בצפת, משימה שהייתה

הוא אמר בליבו, 'בית רבקה' הסתדר ויסתדר, ויש לו ברכה של הרבי. לעומת זאת הקהילה בבני ברק אין לה בית כנסת

פורים עם זקני החסידים בתל אביב והם לחצו עליו להתחיל לנהל את 'בית רבקה', מוסד שהיה אז בחיתוליו ושלמדו בו שבע תלמידות בלבד. אבי נעתר להפצרותיהם ונכנס לתפקיד. במכתב של הרבי באותם ימים אל הרב ד"ר משה מונק, אז מפקח בעליית הנוער, מביע הרבי את קורת רוחו ממינויו של אבי למנהל 'בית רבקה' ומוסיף: "וממה שמכירו אני ממכתביו, יש כל הסכויים אשר בעזר ה' יתברך יצליח בעבודתו בקודש, חינוך על טהרת הקודש בסמינר ובאופן דמוסיף והולך מוסיף ואור".

הוא אברך טוב

הפעם הראשונה בה זכה אבי לראות את פני קודשו של הרבי הייתה בחודש תשרי תשכ"א, לאחר שהצטרף אל הצ'רטר הראשון שארגנו חסידי חב"ד מהארץ לארה"ב.

אבי ז"ל סיפר לי פעם - כשהוא כדרכו מגלה טפח ומכסה טפחיים - על הקירובים והעידודים שקיבל אז מהרבי. לדוגמה, כשאמר לרבי שהוא במהותו איש חינוך ולא איש של ניהול ושל גיוס כספים, אמר לו הרבי, תוך הדגשת דבריו בתנועות ידיים: "אצלי ברור שלכם אף פעם לא יחסר כסף. מאיפה? אני בעצמי לא יודע". הרבי אף אמר לו, כי "לבית רבקה נכון עתיד מזהיר ביותר". יש בידי מכתב תשובה של הרבי לאבי (שהתאונן על קשיי הבראשית שחוה המוסד): "בדעתי הנני עומד שהסמינר ובית ספר מקצועי יש להם עתיד מזהיר ביותר וביותר, הן בכמות והן באיכות".

עד עצם היום הזה הנחית המכללה מברכות השפע וההצלחה שהרבי בירך את אבי ואת 'בית רבקה'.

הרבי העריך את אבי, בין השאר, על היותו איש עשייה במלוא מובן

השאלה שהיה שואל

העשייה של אבא שלי לא הוגבלה ל'בית רבקה' ואף לא לסיוע למוסדות חינוך אחרים, אלא הופנתה לעוד אפיקים רבים נוספים. אחד המרכזיים שבהם הוא 'הוועד למען שלמות העם', שפעל ללא לאות לתיקון חוק 'מיהו יהודי'. אני מזכיר זאת במשפט אחד קצר אף שרק על כך אפשר לחבר ספר עב כרס.

תחום מרכזי נוסף שבו פעל היה, הפצת יהדות וחסידות בקהלים מגוונים או כפי שבאותם ימים נהוג היה לכנות זאת – 'ז'פרצת'. בתור ילד אני זוכר שבקושי זכינו לראות את אבי בבית, כי כמעט כל ערב הוא היה נוסע עם קבוצה של יהודים מכפר חב"ד – ר' זלמן לוי'ן ז"ל, ר' איצ'קה גאנזבורג ז"ל ועוד – אל הקיבוצים, כדי לקיים בהם 'ערבי חב"ד'.

מיותר לציין כי כל העשייה הזאת הייתה בשליחות ובמסירות למען הרבי, וללא קבלת פרוטה.

אחתום אולי בכמה נקודות הנוגעות להנהגתו הפרטית, בינו לבין עצמו.

דיברתי היום עם אמי. ביקשתי ממנה להשתתף איתנו בהתוועדות הזו דרך הזום. אבל הכאב אצלה גדול ביותר וזה קשה לה. אני מאחל לה שהקב"ה ירפא את שברון ליבה וייתן לה אריכות ימים ושנים טובות. כל ימיה היא עמדה לצד אבי. זה לא פשוט להיות רעיה של עסקן ציבורי שאין לו לא יום ולא לילה. היא הלכה אחריו במדבר ובארץ לא זרועה. ליוותה אותו מתוך מסירות, הקרבה והזהדות עם מה שעשה, כי הבינה את חשיבות הדברים.

אמרתי לאמי, "איך שאני מכיר את אבא הוא כנראה לא לקח את התרופות שלו, בגלל פסח". בהתחלה היא אמרה לי, "הוא כן לקח". אך כשחזרתי ושאלתי, התברר שרק חלק מהתרופות הוא לקח. יראת השמים וההקפדה והזהירות שלו, היו בלתי רגילות. ופסח? זה היה אצלו משהו שאין בכלל לתאר. כמעט לא הכניס דבר לפה כל החג.

סוף זמן קריאת שמע? הוא לא ידע מה זה. מעולם הוא לא פגש בכלל את טווח הזמן הזה, כי היום שלו החל עוד לפני שהשחר עלה. אני לא זוכר שאי פעם עבר עליו בוקר ללא מקווה או ללא תפילה בציבור בשעת בוקר מוקדמת. לא היה מצב שהוא הפסיד את השיעורים הקבועים שלו, גם אם הוא נאלץ להשלימם בשעת לילה מאוחרת. גם מעשי הצדקה שהיה עושה היו מעל ומעבר ליכולת שלו. היושר שלו והזהירות בכספי המוסד, היו קיצונים ממש.

אך מעל הכל, השאלה שהוא תמיד שאל את עצמו הייתה: "מה הרבי אומר על זה?". זו גם הייתה השאלה הראשונה בכל האספות שבהן השתתף, "מה הרבי אומר על זה?". תמיד העלה דברים מן ההיסטוריה האישית שלו וניסה להקיש מהתייחסויותיו של הרבי לדילמות שונות שאותן זכה לשמוע, על הנושאים הנדונים. זה היה אצלו המוטו – לגרום לרבי נחת רוח. לכן הוא הקדיש את כל חייו. ■

ספר עב כרס. הרב חפר ז"ל (בגבו למצלמה) עם משלחת זקני ועסקני חב"ד בלשכת ראש הממשלה מר יצחק שמיר, במעמד הגשת 'עצומת המיליון' לתיקון חוק 'מיהו יהודי'. עוד נראים בתמונה: הרה"ח ר' בערקה' חן ז"ל (מימין), הרב יצחק שיחי' הולצמן, הרב חנוך גליצ'ינשטיין ז"ל, הגה"ח הרב טוביה שיחי' בלוי, ראש הממשלה מר שמיר, הגה"ח הרב יצחק יהודה ירוסלבסקי (משמאל)

בתור ילד אני זוכר שבקושי זכינו לראות את אבי בבית, כי כמעט כל ערב הוא היה נוסע אל הקיבוצים, לקיים בהם 'ערבי חב"ד'

כרוכה בלא מעט קשיים, שהושגה בהשקעת מאמצים מול ד"ר דורון מור, שעמד בראש האגף להכשרה והשתלמות במשרד החינוך, כדי שבנות חב"ד המתגוררות באזור הצפון לא יאלצו לנדוד יום יום מן הצפון למרכז ובחזרה.

אך לא רק למוסדות חינוך הוא סייע. הנה לדוגמה, בית הכנסת חב"ד ברחוב רש"י בבני ברק – כיום מבנה בן ארבע קומות. השטח עליו ניצב הבניין לא היה שייך לקהילת חב"ד, אלא למשפחה מסויימת מארה"ב שבאמצע שנות המ"ם דרשה לקבל אותו בחזרה לידיה. הקהילה, שכבר אז מנתה כ-100 משפחות, מצאה עצמה אובדת עצות אל מול האפשרות שהמקום יילקח מידיה ולא יהיה לה בית כנסת. כאן אירע דבר שיש בו שילוב של השגחה פרטית עם גדלות רוח. אבי היה פותח את יום העבודה שלו בגיחה לבנק פאג"י בבני ברק, שם ניהל את חשבון המכללה. בוקר אחד פנה אליו מנהל הסניף, מר גורא היה שמו, וסיפר לו על שני לקוחות של הבנק, זוג אחים זקנים ורווקים (אני אגב זוכר את שמותיהם – יעקב ויחזקאל שָׁרֶם) שעלו ארצה מסוריה ונמצאים בבית אבות בבני ברק. "האנשים הללו אין להם משפחה", סיפר מר גורא, "ויש להם בבני ברק מגרש עם וילה. הם מעוניינים להורישם למטרות צדקה, וידוע לי שיש להם רגש חם לחב"ד. קח את המידע הזה ועשה בו כהבנתך".

נו, אני שואל אתכן, מה הייתן מצפות ממנהל מוסד שנופלת לידיי הזדמנות שכזו? שיודה בחום לקב"ה על החסד שעשה עמו ויפעל מיד לקבלת הנכס ולרישומו על שם המוסד שלו!

אבל אבא שלי ראה דברים אחרת. הוא אמר בליבו: 'בית רבקה' הסתדר ויסתדר, ויש לו ברכה של הרבי. לעומת זאת הקהילה בבני ברק אין לה בית כנסת. וכך, לאחר שבא בדברים עם שני האחים, פעל להקמת עמותה לקהילה ולרישום הנכס על שמה. אחרי פטירת האחים (הם נפטרו כעבור זמן לא רב ובהפרש קצר זה מזה) נמכר הנכס שהורישו לקהילת חב"ד ובכסף נקנה המגרש ברחוב רש"י. נשאר אפילו עודף שסייע בהקמת בניין בית הכנסת הנוכחי.